

REPUBLIKA HRVATSKA I ISKLJUČIVI GOSPODARSKI POJAS

Mr. sc. Marina Vokić Žužul

Zagreb, 2003., 307 str., Izdavač: Novi informator, Zagreb

U izdanju "Novog informatora" izašla je knjiga "Republika Hrvatska i isključivi gospodarski pojas" autorice Marine Vokić Žužul, asistentice Jadranskog zavoda Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti.

Autorica je u ovoj monografiji sustavno i temeljito obradila međunarodno pravni režim "*exclusive economic zone*" u našoj literaturi preveden kao isključivi gospodarski pojas, isključiva ekonomska zona ili gospodarska zona, a u međunarodnom pravu uređen Konvencijom Ujedinjenih naroda o pravu mora iz 1982. godine.

Temeljni izvor autorici za njezinu znanstvenu analizu upravo su odredbe ove međunarodne konvencije ali i odredbe Pomorskog zakonika, kao i brojna domaća i strana literatura o ovom pitanju. Osobitu vrijednost ovoj monografiji daje prikaz i kritički osvrt na primjere iz nacionalni zakonodavstava i prakse država koje su gospodarski pojas uspostavile na morima u svim dijelovima svijeta. Također, statistički podaci o raznim pokazateljima vezanim uz ovaj institut i problem međunarodno-pravnog režima gospodarskog pojasa, koje je autorica s velikom pažnjom prikupila i u radu stručno ocijenila, ovu knjigu čine sadržajnom i bogatom informacijama.

Problem gospodarskog pojasa autorica ne proučava samo kroz prikaz pravnog uređenja materije u konvencijskim odredbama, te u literaturi i stajalištima međunarodno pravne doktrine o ovom pitanju, već je njezin cilj istraživanja posvećen ovom problemu u kontekstu društvene zbilje Republike Hrvatske. Središnji dio rada nastoji pružiti odgovor, točnije njegova autorica raščlanjuje ključno pitanje - što sve čini sadržaj međunarodno pravnog režima gospodarskog pojasa i koje su prednosti njegovog uspostavljanja ne samo za budućnost Hrvatske nego i Jadranskog mora.

Autorica tretira temu ponajprije s pravnog aspekta, znači u okvirima međunarodnog prava mora, ali ne zanemaruje osvrt na multidisciplinarni pristup koji složenost ove teme svakako zahtijeva. U kontekstu toga iz knjige je moguće steći i vrlo interesantna saznanja o gospodarenju živim morskim bogatstvima, mjerama očuvanja i optimalnog iskorištavanja živih morskih organizama, gospodarenju vrstama od dna, rudnim i drugim neživim bogatstvima. Zaštita znanstvenog istraživanja i očuvanja morskog okoliša također su problemi koji se razmatraju u okviru analize raznih aspekata (izvanpravnih činjenica) koji čine sadržaj ovog međunarodno pravnog režima, a koristeći strukturu i terminologiju Konvencije Ujedinjenih naroda o pravu mora.

Strukturu rada čini šest dijelova - poglavlja. U prvom dijelu autorica prikazuje

povijesni pregled nastanka ovog instituta međunarodnog prava mora i temeljna obilježja njegovog pravnog statusa i režima. U okviru tog dijela posebnu pažnju posvećuje analizi granica prostiranja isključivog gospodarskog pojasa. U sklopu te teme posebno su interesantni primjeri iz propisa i prakse nacionalnih zakonodavstava u pogledu granica prostiranja gospodarskog pojasa, te analiza primjene kriterija udaljenosti u praksi, kao i problem određivanja gospodarskog pojasa uz otoke.

Drugi dio rada nosi naslov "Isključivi gospodarski pojas i obalne države". U njemu su analizirana suverena prava obalnih država, jurisdikcija i dužnosti obalne države.

U trećem dijelu prikazana su prava i slobode koje u isključivom gospodarskom pojasu obalne države uživaju sve druge države u svezi ovog međunarodno pravnog režima.

U četvrtom dijelu razmatra se problem razgraničenja prostora gospodarskih pojasa. Peti dio u cjelini je posvećen specifičnim uvjetima Hrvatske vezanim uz uspostavljanje tog morskog pojasa i njegove moguće granice.

Zaključke svog istraživanja autorica prezentira u šestom dijelu knjige. U okviru toga ona objašnjava razloge koji govore u prilog uspostavljanju isključivog gospodarskog pojasa Republike Hrvatske, a koji su vrlo brojni. Ponajprije, Hrvatska bi njegovim proglašavanjem stekla ne samo isključivo pravo ribolova nego i druga važna prava koja se odnose na istraživanje, iskorištavanje, očuvanje i racionalno gospodarenje morskim bogatstvima, a koja su od iznimne važnosti. Time bi se, ističe autorica, moglo spriječiti trajno osiromašenje bioloških bogatstava u tome području, koje je kao otvoreno more već godinama izloženo nekontroliranom izlovljavanju odnosno uništavanju ribljeg fonda. Uz gospodarske interese u tom morskom prostoru, autorica zaključuje kako se kao najvažniji razlozi za njegovo proglašenje mogu ocijeniti nova vrijedna prava koja bi Hrvatska stekla u okviru antipolucijske jurisdikcije. Po autoričinom mišljenju, proglašenje gospodarskog pojasa donosi i druge prednosti koje bi Hrvatska mogla steći njegovim ustanovljavanjem, a to su prava koja proistječu iz jurisdikcije u pogledu znanstvenog istraživanja u tom prostoru za Hrvatsku, a koja su važna ne samo zbog mogućnosti zaštite njezinih znanstvenih i s njima povezanih materijalnih interesa, nego i iz razloga sigurnosti i obrane. Suverena prava koja bi Hrvatska dobila u pogledu drugih djelatnosti radi gospodarskog istraživanja i iskorištavanja toga pojasa, kao što je proizvodnja energije korištenjem vode, struje i vjetrova, u budućnosti bi Hrvatskoj vjerojatno mogla donijeti i niz daljnjih prednosti. Otvorena pitanja vezana uz nadziranje i sprečavanje povreda režima budućeg gospodarskog pojasa autorica ocjenjuje neprihvatljivim argumentima za odustajanje od njegova proglašenja. U donošenju svojih zaključaka autorica je imala na umu ponajprije važnost koju Jadransko more ima za našu državu i njezine dugoročne interese, posebno one vezane uz turizam i ribarstvo, te sve mogućnosti njegove djelotvornije ekološke zaštite. Slijedom čitave analize, konačni zaključak autorice je

da ne postoje nikakve međunarodnopravne zapreke, te se pravnim argumentima ne može osporiti pravo Republike Hrvatske da proglasi isključivi gospodarski pojas.

Sadržaj knjige čine i četiri zemljopisne karte, od kojih je posebno važna karta u koju je ucrtan potencijalni isključivi gospodarski pojas Republike Hrvatske. U prilogu knjige nalazi se: integralni tekst Konvencije Ujedinjenih naroda o pravu mora, dijelovi Pomorskog zakonika i to dio prvi - Opće odredbe i dio drugi - Morski i podmorski prostori Republike Hrvatske. Na kraju se nalazi opširno kazalo pojmova, te vrlo vrijedan popis literature koji je autorica koristila, a koji i drugim čitateljima može poslužiti kao izvor u njihovom proučavanju ove materije.

Građu je autorica, uz uporabu standardne pravne terminologije, nastojala prikazati što je moguće jasnije i jednostavnije i to ovo djelo čini pristupačnim svakome tko želi objektivnu, razumljivu i stručnu informaciju o ovom problemu.

Pojavljivanje svake nove knjige uvijek je događaj koji izaziva pozornost bez obzira na znanstveno područje ili specifičan problem kojim se bavi. Međutim, u ovom trenutku objavljivanje knjige mr. sc. Marine Vokić Žužul "Republika Hrvatska i isključivi gospodarski pojas" ima daleko širi značaj. Njezina aktualnost nesumnjivo povećava njezinu vrijednost. Stoga autoričina recentnost na ovom polju daje posebnu važnost ovom djelu. Naime, jedna od tema o kojoj se u Republici Hrvatskoj zadnjih mjeseci intenzivno raspravlja je upravo proglašavanje gospodarskog pojasa. Ovo štivo pruža svim zainteresiranima odgovor na brojna pravna i stručna pitanja o tome, bez obzira na to jesu li dobri poznavatelji prava mora ili su samo u potrazi za konciznim i objektivnim informacijama o ovom međunarodno pravnom režimu. Krug čitatelja ove knjige bit će nesumnjivo vrlo širok. Ona će biti vrijedan izvor informacija svakome tko zbunjen proturječnim informacijama u medijima čezne za objektivnom i stručnom analizom pitanja kojima se ovaj rad bavi.

Što je još važnije, njezina prava svrha bila bi ostvarena ako bi stručnoj javnosti, te osobama koje se u svom profesionalnom radu susreću sa pitanjima vezanim uz ovaj specifični režim na moru, prvenstveno u resorima pomorstva, vanjskih poslova, a i drugim državnim tijelima poslužila kao izvor za njihovu sustavnu analizu. Time bi knjiga na najbolji mogući način pridonijela donošenju optimalne odluke o pitanju Republike Hrvatske i njezinog gospodarskog pojasa.

Sama autorica u knjizi naglašava kako je pitanje "Republika Hrvatska i isključivi gospodarski pojas" iznad svega vrlo važno praktično pitanje našeg društva i države koja strategiju svog budućeg razvoja vezuje uz more. Upravo zbog toga, autorica je u svojoj sveobuhvatnoj analizi nastojala usmjeriti pozornost na one međunarodno pravne norme kojima bi se na najbolji način mogli štititi interesi Hrvatske u upotrebama mora predviđenim režimom isključivog gospodarskog pojasa.

Nakon monografije akademika Davorina Rudolfa "Morski gospodarski pojas u međunarodnom pravu", Split 1988., ovo je prva cjelovita monografija koja se bavi

Prikazi knjiga: Marina Vokić Žužul, Republika Hrvatska i isključivi gospodarski pojas, PPP god. 42 (2003) 157, 309-313

---

ovim pitanjem. Zbog toga je objavljivanjem knjige “Republika Hrvatska i isključivi gospodarski pojas” mr. sc. Marine Vokić Žužul, naša literatura iz prava mora obogaćena iznimno vrijednim djelom.

Mr. sc. Vesna Skorupan, asistent
Jadranski zavod HAZU

Summary:

Marina Vokić Žužul: Republika Hrvatska i isključivi gospodarski pojas (The Republic of Croatia and the Exclusive Economic Zone)

Novi informator, Zagreb, 2003, 307 pages

This book represents a very systematic analysis of the provisions of the UN Convention on the Law of the Sea about the exclusive economic zone and its implementation in Croatian legal order.

The author divided the subject matter of this book into six chapters. In the first part she explains the legal nature and historical development of this institute of the international law of the sea. Further she continues with the analysis of the specific legal regime and the breadth of the exclusive economic zone. The author gives examples of national laws of States, which proclaimed the exclusive economic zone. The topic of the second part of the book is "The exclusive economic zone and coastal States". The author analyses rights, jurisdiction and duties of the coastal State in the exclusive economic zone. In this part of the book the author also analyses: conservation of the living resources, utilization of the living resources, stocks occurring within the exclusive economic zones of two or more coastal States or both within the exclusive economic zone and in an area beyond and adjacent, marine mammals, anadromous stocks and sedentary species. In the third part the author elaborates on the rights and duties of other States in the exclusive economic zone. In the fourth part attention is devoted to the delimitation of the exclusive economic zone between States. In the fifth part of the book the author deals with relevant questions regarding to the Republic of Croatia's right to proclaim its exclusive economic zone.

In conclusion the author explains all rights and duties which the Republic of Croatia would obtain by proclaiming the exclusive economic zone. Those would be: sovereign rights for the purpose of exploring and exploiting, conserving and managing the natural resources, whether living or non-living, or the waters superjacent to the sea-bed and of the sea-bed and its subsoil, and with regard to other activities for the economic exploitation and exploration of the zone, such as the production of energy from the water, currents and winds, the establishment and use of artificial islands, installations and structures, marine scientific research, the protection and preservation of the marine environment and other rights and duties provided for in the United Nations Convention on the Law of the Sea.

The book is written very concisely, systematically and in clear and highly readable style. It serves as a very actual information for anyone who wants an information on this subject, as well as for those who are engaged in a theoretical and practical way in this law of the sea regime.